

I. Wprowadzenie:

Sobór Watykański II wśród wielu podejmowanych kwestii wypowiedział się w różnych dokumentach o znaczeniu Eucharystii. Nauczanie to można uporządkować w następującym kluczu zagadnień: wymiary Eucharystii, więź Eucharystii z misją Kościoła, zobowiązania Kościoła wobec Eucharystii oraz kontekst ekumeniczny.

II. Rozważanie:

1. WIELE WYMIARÓW EUCHARYSTII:

a) Prawdziwa obecność Chrystusa

Kościół wyznaje obecność Jezusa pod postaciami eucharystycznymi, ale tą obecność trzeba rozpoznać również w osobie odprawiającego, w swoim słowie, wtedy, gdy Kościół modli się i śpiewa psalmy, w innych sakramentach. Oczywiście sakramentalna i szczególna obecność jest w darze Ciała i Krwi Chrystusa; z tego wynika szacunek dla Komunii Świętej. Dlatego w praktyce duszpasterskiej wciąż należy podkreślać wszystkie wymiary obecności Pana w swoim Kościele. Będzie to owocować pogłębieniem wiary i odnową Kościoła.

b) Ofiarniczy charakter Eucharystii

Sobór wyraźnie przypomina prawdę o tym, że Jezus ustanowił Eucharystię. To ustanowienie ma konkretne ukierunkowanie: trwanie na wieki ofiary Krzyża oraz pamiątki Zmartwychwstania, dar miłosierdzia i jedności, otrzymanie zadatku przyszłej chwały. Z tego powodu trzeba widzieć w Eucharystii ucztę paschalną. Niepoprawne byłoby jednak eksponowanie samego aspektu uczty przy jednoczesnym pomniejszaniu charakteru ofiarniczego. Jezus Chrystus przecież jest w Eucharystii jako Kapłan i jako Ofiara.

c) Uświęcenie człowieka i uwielbienie Boga.

Kościół podejmuje dzieło uświęcenia człowieka przez posługę sakramentalną i różne aktywności duszpasterskie. Niewątpliwie centrum stanowi Eucharystia, która skupia w sobie całe duchowe dobro Kościoła, czyli Jezusa Chrystusa, który przez Komunię Świętą daje wiernym życie łaski i prowadzi do podjęcia ofiary. Jezus Chrystus wiąże wiernych ze sobą, a przez udział w Komunii świętej wprowadza ich w życie Boże. Uświęcenie człowieka, które jest darem Bożym, wiedzie do prawdziwego uwielbienia Boga. Możliwe to jest przez powiązanie Chrystusa i Kościoła.

d) Odnowianie tożsamości kapłańskiej Ludu Bożego

Ochrzczeni to lud kapłański. Z tego powodu prawidłowo „uważa się liturgię za wykonywanie kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa...”. W sposób szczególny i wyjątkowy wypełniają to prezbiterzy, ale nie można misji kapłańskiej ograniczać tylko do wyświęconych prezbiterów czy biskupów. Przez celebrację liturgii, a w sposób szczególnie Eucharystii, ochrzczeni bowiem odnawiają swoje przymierze z Bogiem. Przez Eucharystię wierni

mogą wykonywać swoją kapłańską tożsamość wynikającą z chrztu świętego: „Uczta eucharystyczna stanowi zatem ośrodek zgromadzenia wiernych, któremu przewodniczy prezbiter. Prezbiterzy zatem nauczają wiernych składać Bogu Ojcu w ofierze Mszy boską zertwę i z nią ofiarowywać swe życie”. Biorąc to wszystko pod uwagę, należy stwierdzić, że Kościół rozpoznaje w liturgii szczyt swojej działalności oraz źródło całej mocy Kościoła.

e) Tworzenie Kościoła i zachowanie jego tożsamości

Sobór Watykański II wyraźnie podkreśla eklezjotwórczy charakter Eucharystii. Dlatego trzeba pamiętać, że liturgia ze swej natury jest celebrowana przez Lud Boży, a więc zakłada uczestnictwo wiernych. Sobór Watykański II przypomina, że wspólnotowe sprawowanie obrzędów zawsze ma pierwszeństwo przed indywidualnym.

Eucharystia jest niezbędna dla trwania Kościoła w jego własnej tożsamości. Komunia Święta (razem z całą celebracją) stanowi pokarm dla wierzących, a co za tym idzie tworzy realizm wspólnoty, gwarantując również jej wzrost. W ten sposób wspólnota chrześcijańska staje się znakiem obecności Bożej w świecie. Sama bowiem przez ofiarę eucharystyczną nieustannie zdąża z Chrystusem do Ojca, karmiona troskliwie słowem Bożym - daje świadectwo Chrystusowi i wreszcie - postępuje w miłości oraz pała duchem apostołskim... Eucharystia czyni także Kościół widzialnym. Ujawnia się to przez posługę duchownych i świeckich; w sposób szczególny podczas jednej celebracji pod przewodnictwem biskupa. W wymiarze parafialnym owym znakiem jedności Ludu Bożego jest wspólnotowa niedzielna celebracja Mszy świętej.

f) Niezbywalność posługi biskupa i prezbiterów

Ponieważ Kościół istnieje dzięki posłudze biskupów, również rzeczywistość Eucharystii jest szczególnie związana z posługą biskupa. Oni bowiem nie tylko sprawują liturgię, ale troszczą się o należyte jej celebrowanie, przez którą rośnie Kościół obecny w Kościołach lokalnych. Sobór Watykański przypomina to, że w Kościołach lokalnych głoszenie Ewangelii Chrystusowej zgromadza wiernych i w nich sprawowana jest tajemnica Wieczery Pańskiej, «aby przez ciało i krew Pana zespalali się z sobą ściśle wszyscy bracia wspólnoty». Taki skarb domaga się właściwego strzeżenia. Z tego powodu biskup kieruje sprawowaniem Eucharystii, zgodnie z Bożymi i kościelnymi wskazaniem, uwzględniając prawo partykularne i własny osąd. Biskupi podejmują więc posługę uświęcania. Są wzięci z ludzi i dla ludzi, a ich powołaniem jest składanie ofiar za grzechy ludu. Wspierają ich w tym posłannictwie prezbiterzy. Jednak to biskupi mają misję krzewienia i pilnowania życia liturgicznego w Kościele lokalnym. Wynika to z ich misji arcykapłańskiej, z czym związana jest odpowiedzialność za życie wiernych danej diecezji.

2. EUCHARYSTIA A MISJA KOŚCIOŁA:

a) Służba słowa Bożego

Życie Kościoła skoncentrowane jest wokół Eucharystii, jej celebracji oraz trwałej obecności Chrystusa w Najświętszym Sakramencie. Nie można jednak tylko do

tego ograniczyć źródła jedności i misji Kościoła. Konieczne jest zestrojenie z całością życia chrześcijańskiego, na które składa się Pismo Święte, Tradycja, więź z biskupami, trwanie w nauce apostoelskiej, we wspólnocie braterskiej, Eucharystii, zachowanie jedności w wierze. Mając to na uwadze, nie można więc oddzielać Najświętszego Sakramentu od słowa Bożego. Domaga się to odpowiedniego dowartościowania Biblii w celebracji eucharystycznej. Myśl tę podjęto w dziele reformy liturgicznej, która założyła większą liczbę czytań biblijnych podczas Eucharystii i innych czynności liturgicznych. Wciąż jednak pozostaje wyzwaniem duszpasterskie przełożenie rzeczonyj harmonii między Komunią Świętą a słowem Bożym, a więc między ołtarzem a amboną.

b) Jedność Kościoła

Wolą Jezusa jest jedność Kościoła. Ponieważ jest to zjednoczenie wielu członków, to domaga się ono jednoczącego spoiwa. Źródłem jest oczywiście chrzest, a pokarmem scalającym cały organizm jest Eucharystia... Wszyscy ludzie powołani są do tego zjednoczenia z Chrystusem... Nie jest to jedynie jedność socjologiczna, organizacyjna czy działaniowa, ale nadprzyrodzona, której spełnieniem jest życie wieczne. Dlatego Bóg „w Kościele swoim ustanowił przedziwny sakrament Eucharystii, który oznacza i sprawia jedność Kościoła. Jedność nie oznacza jednak zrównania wszystkich członków Kościoła, lecz stanowi harmonię różnych darów i posług, także w zgromadzeniu liturgicznym. Wszyscy natomiast razem składają ofiarę i uczestniczą w Komunii. W ten sposób realizuje się kapłaństwo wspólne wiernych, które należy odróżnić od kapłaństwa służebnego (sakramentalnego), choć owej istotowej odmienności nie można czytać jako rozłączenia, gdyż rzeczywistości te są integralnie ze sobą połączone. Jedność Kościoła ma jeszcze wymiar ponadczasowy i ponadprzestrzenny. Prawdą wiary katolickiej jest przecież wyznawanie jedności między Kościołem na ziemi a tym w niebie. Wznosi się bowiem jedna pieśń uwielbienia Boga: „Sprawując przeto Ofiarę eucharystyczną, najściślej bodaj jednoczymy się ze czią oddawaną Bogu przez Kościół w niebie, wchodząc w święte obcowanie z Nim i czcząc pamięć przede wszystkim chwalebnej zawsze Dziewicy Maryi, a także [...] wszystkich Świętych”. Wobec tego konieczne staje się pogłębienie świadomości powiązania zbawionych w niebie, doświadczających oczyszczenia oraz tworzących Kościół ziemski.

c) Uświęcanie Kościoła

Wszyscy wierni wezwani są do przyczyniania się do wzrostu i uświęcania Kościoła. Obejmuje to kilka kwestii. Po pierwsze, przeżywając Eucharystię, ochrzczeni umacniają się w miłości i przynależności do misji Kościoła. To otwiera przestrzeń do zaangażowania świeckich w różne wymiary posług i zadań Kościoła.

Po drugie, duchowości eucharystycznej, która uświęca ochrzczonych, nie można jednak ograniczać tylko do samej celebracji. Ten duch ofiarowania i jedności z Chrystusem powinien zostać rozciągnięty na cały dzień. Ten duchowy wysiłek podtrzymywany jest przez adorację oraz

nawiedzanie Najświętszego Sakramentu, ćwiczenia duchowne czy duchowe kierownictwo, liturgię godzin, czy zwiastowaniu słowa Bożego.

Po trzecie, warto jeszcze zwrócić uwagę na szerokie znaczenie duchowości eucharystycznej. Sobór, ucząc o życiu prezbiterów, daje szeroką perspektywę życia liturgicznego i eucharystycznego, co można odnieść do wszystkich ochrzczonych.

d) Ewangelizacja i apostołstwo

Misją Kościoła są ewangelizacja i ustanawianie królestwa Bożego. Dla realizacji tej misji Jezus wyposaża go w potrzebne dary. W sposób szczególnie owym obdarowaniem jest Eucharystia, która ściśle wiąże się z podejmowaniem zaangażowania przez ochrzczonych. Dotyczy to również podejmowania misji *ad gentes*. W tą służbę ewangelizacji włączeni są również świeccy, którzy mają własne powołanie do apostołstwa; jest to ich niezbywalne prawo i obowiązek, których źródłem jest chrzest. Pierwszą powinnością nie jest aktywność zewnętrzna, ale składanie ofiar duchowych i dawanie świadectwa. Siłą tego zadania jest Eucharystia. Sobór przypomina też, że w Kościele działalność apostołska musi wynikać z miłości Boga i bliźniego. Wtedy bowiem naśladuje się Jezusa. Szkołą tej miłości jest Eucharystia, stanowiąca znak miłości i powiązana z czynieniem miłosierdzia i posługą wobec ubogich.

3. KOŚCIÓŁ WOBEC EUCHARYSTII

a) Eucharystia w kontekście celebracji zmartwychwstania

Kościół ma wciąż odkrywać wartość Eucharystii jako pamiątki Pana. Z tego powodu istotne jest podkreślanie znaczenia niedzieli jako dnia zmartwychwstania i dnia Kościoła. Wymownym znakiem tego jest wprowadzenie zasady, by nie przysłaniać charakteru niedzieli przez jakieś inne obchody, poza szczególnymi przypadkami.

b) Troska biskupów i prezbiterów o misterium

Kościół jest apostołski, a więc zbudowany na posłudze biskupów. Wobec tego również w zakresie sakramentów, a tym bardziej w Eucharystii, to im jest powierzona troska o liturgię, gdyż „mają święte prawo i obowiązek wobec Pana stanowienia praw dla swych poddanych, sprawowania sądów i kierowania wszystkim, co należy do dziedziny kultu oraz apostołatu”. Natomiast prezbiterzy, mając świętą władzę i kierując Ludem Bożym w zastępstwie Chrystusa, współdziałają z biskupami w ofiarowaniu Eucharystii, sprawowaniu pozostałych sakramentów, modlitwie, dziękczynieniu, świadectwie życia, czynnej miłości wobec bliźnich.

c) Troski o miejsce sprawowania Eucharystii

Szczególnym przejawem troski o Eucharystię jest też podejmowanie starania o budynki kościoła jako miejsca celebracji liturgicznej i przechowywania Najświętszego Sakramentu. Sobór przypomina: „Dom modlitwy, gdzie sprawuje się i przechowuje Najświętszą Eucharystię... winien być schludny, sposobny do modlitwy i świętych uroczystości”.

d) Konieczność formacji wiernych

Niezbędna jest odpowiednia formacja liturgiczna i eucharystyczna. Z tego powodu biskupi mają ciągle do-
kładać starań, by wierni coraz głębiej poznawali i prze-
żywali poprzez Eucharystię tajemnicę paschalną celem
wytworzenia jednego, mocno zwanego Ciała w jedności
Chrystusowej miłości... Wsparciem dla biskupów są
prezbiterzy. Dlatego oni sami powinni dbać o właściwą
wiedzę dotyczącą liturgii, o umiejętność odpowiedniej
celebracji dla budowania wspólnot chrześcijańskich w
uwielbieniu Trójjedynego Boga.

4. KONTEKST EKUMENICZNY

Mówiąc o Eucharystii w nauczaniu Soboru Waty-
kańskiego II, nie sposób pominąć odniesień ekumenicz-
nych, gdyż właściwe rozpoznanie rzeczywistości
eucharystycznej we wspólnotach niekatolickich może
przyczynić się do głębszego pragnienia jedności i modli-
twy o cud pojednania, który może być jedynie darem
Boga.

a) Szacunek dla celebracji chrześcijan niekatolików

Sobór zwraca najpierw uwagę na konieczność spojrzenia z
szacunkiem na obrzędy (sakramenty) wśród niekatolików,
które „mogą w rozmaity sposób wzbudzić rzeczywiste
życie łaski i którym trzeba przyznać zdolność otwierania
wstępu do społeczności zbawienia”. Oczywiście nie wolno
tu widzieć podstawy do interkomunii oraz traktować
ewentualnego wzajemnego współuczestnictwa w
obrzędach eucharystycznych jako środka do zaistnienia
jedności.

b) Różnica w podejściu do dróg ku jedności.

- Kościół katolicki i Kościoły prawosławne utrzymują
jako warunek wspólnej celebracji Eucharystii pojednanie
doktrynalne i strukturalne (w fundamentalnym zakresie), a
więc Eucharystia będzie zwieńczeniem przebytej drogi
dialogu teologicznego i ukoronuje pojednanie.

- Z kolei Kościoły i wspólnoty wywodzące się z
Reformacji we wspólnej celebracji Eucharystii widzą
drogę do jedności. Jest to związane z tym, że akcent jest
postawiony na akt wiary i słowo Boże towarzyszące
Eucharystii, a nie konieczność sakramentu kapłaństwa.

c) Odniesienie katolików do Eucharystii sprawowanej w poszczególnych wspólnotach:

- Kościół katolicki uznaje więc prawdziwość boskiej litur-
gii. Niejeden element celebracji w Kościołach wschodnich
został też zapożyczony przez Kościół zachodni. Wobec
tego, że we wspólnotach tych niezbywalna jest posługa bi-
skupów w oparciu o święcenia, a co za tym idzie sukcesję
apostolską, konieczne jest uznawanie sprawowanych mi-
steriów w tych Kościołach: „pewien współudział w
czynnościach świętych [...], w odpowiednich
okolicznościach i za zgodą kościelnej władzy, jest nie
tylko możliwy, ale i wskazany”.

- Trudniejsza sprawa jest natomiast z Kościołami i
wspólnotami wywodzącymi się z Reformacji. Bazą jed-
ności z innymi chrześcijanami jest chrzest. Niemniej
różnice doktrynalne nie pozwalają za uznania ważności
celebracji eucharystycznej i Komunii Świętej. Jest to spo-

wodowane głównie przez brak sakramentu święceń... Ta
istotowa trudność nie powinna jednak zamykać na dialog,
do którego Sobór wyraźnie zachęca.

III. Wnioski i postulaty pastoralne:

1. Troska o właściwy duchowy pokarm

Właściwe życie chrześcijańskie domaga się odpowied-
niego pokarmu. Niezbędne jest czytanie i rozważanie sło-
wa Bożego oraz liturgia, zwłaszcza Eucharystia. Nie
można akceptować poglądów np. ograniczenia życia
duchowego do pobożności i religijności pozbawionej
formacji, koncentracji na zewnętrznych formach liturgii i
Komunii Świętej.

2. Pogłębienie rozumienia ducha liturgii (Eucharystii)

Posoborowa odnowa liturgiczna domaga się odpowiedniej
formacji duchownych i świeckich, aby właściwie
rozumieli tajemnice Eucharystii. Brak formacji
eucharystyczno-liturgicznej prowadzi do zamknięcia się
jedynie do zewnętrznego obrzędu i powstawać mogą różne
duchowe hybrydy, wybiórczo i jednostronnie
uwpuklające jakiś wybrany aspekt Eucharystii (np. forma
przyjmowania Komunii Świętej przy jednoczesnym braku
rozumienia celebracji). Dobrym przykładem mogą być w
tym zakresie doświadczenia i publikacje ks. Franciszka
Blachnickiego czy praktyki we wspólnotach
neokatechumenalnych.

3. Zaangażowanie świeckich w celebrację

Wyzwaniem dla Kościoła w Polsce wciąż pozostaje
większe zaangażowanie świeckich w celebrację Eucharystii.
Obejmować to powinno podejmowanie służby lektorów
i psalterzystów (by nie była to domena jedynie dzieci
czy nastolatków tworzących zespoły służby liturgicznej),
czytających modlitwę wiernych, komentarze do czytań czy
części liturgii, niosących dary w procesji z darami ofiarnymi
czy zaangażowanych w śpiew lub inne posługi.
Wielość osób i przyporządkowanych im posług ukazują
bogactwo Kościoła.

4. Eucharystia jako źródło apostołstwa

Należy podkreślać centralną rolę Eucharystii jako
podstawy wszelkiego apostołstwa w Kościele. Każda bo-
wiem aktywność wierzących powinna wypływać z blisko-
ści z Jezusem, konstytuującej się podczas liturgii i Komu-
nii Świętej, których owoce podtrzymywane są przez inne
aktywności duchowe oraz naśladowanie gestu Syna ofia-
rującego się za Lud Boży.

5. Duchowość eucharystyczna

Modlenie się tekstami i znakami liturgicznymi, rozwijanie
pragnienia czynnego współuczestnictwa, jak również
podejmowanie adoracji Najświętszego Sakramentu
prowadzi do głębokiej jedności z Jezusem Chrystusem i
realnego duchowego wzrostu.

Króluj nam Chryste! - ks. Roman